

รายงานการศึกษาอิสระเรื่อง “การจัดการการเลี้ยงปลานิลในกระชังบริเวณอ่างเก็บน้ำลำปะทาว อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง การจัดการด้านการผลิต การจัดการด้านการตลาด ต้นทุนและรายได้ต่อกระชัง และสภาพปัญหาทั่วไปที่ประสบการเลี้ยงปลานิลในกระชัง โดยคาดว่า ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเลี้ยงปลานิลในกระชังให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และผู้สนใจอื่น สำหรับวิธีการศึกษาเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ทั้งหมด แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์แปลผล

ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนของผู้เลี้ยงปลานิลในกระชัง ร้อยละ 90.48 เป็นเพศชาย มีอายุค่อนข้างมาก คือ เฉลี่ย 49.14 ปี มีการศึกษาค่อนข้างต่ำส่วนใหญ่ร้อยละ 61.91 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.96 คน ในการเลี้ยงปลานิลในกระชังไม่ต้องใช้เวลาและแรงงานมาก การเลี้ยงบริเวณอ่างเก็บน้ำลำปะทาวไม่มีการขออนุญาตใช้แหล่งน้ำ ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลี้ยง 3 ปีขึ้นไป สาเหตุที่เริ่มเข้ามาเลี้ยงปลาในกระชังส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เหตุผลของการตัดสินใจเลี้ยงเนื่องจาก มั่นใจว่าเป็นอาชีพที่ทำรายได้ดีแน่นอน แหล่งความรู้ที่นำมาใช้ในการเลี้ยงปลาส่วนใหญ่จะมาจากเจ้าหน้าที่ประมงและเจ้าหน้าที่ของบริษัท จำนวนกระชังที่ใช้เลี้ยงในปีแรกเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 กระชังต่อราย ในปี 2545 เฉลี่ยเท่ากับ 9.09 กระชังต่อราย เพิ่มขึ้น 6.62 กระชังต่อราย

ด้านการผลิตพบว่า ผู้เลี้ยงปลานิลในกระชังใช้ตาอวนหนึ่งชั้น โครงกระชังทำจากไม้ไผ่ เนื่องจากราคาถูกและหาได้ง่ายในพื้นที่ ทุ่นลอยใช้ถังเหล็ก 200 ลิตร เนื่องจากราคาถูก หาได้ง่าย กระชังมีขนาดกว้าง 5 เมตร ยาว 5 เมตร ลึก 2 เมตร ปลาที่นำมาเลี้ยงส่วนใหญ่จะเป็นปลานิลแปลงเพศ ก่อนปล่อยปลาลงกระชังมีการแช่ถุงปลาในน้ำก่อนประมาณ 10 - 20 นาที เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับโรคและศัตรูปลาส่วนใหญ่จะนิยมให้ยารักษาด้วยตนเอง เนื่องจากส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการเลี้ยงมานาน ก่อนที่จะใช้เลี้ยงปลาในรุ่นต่อไปจะมีการพักการใช้กระชังประมาณ 5-8 วัน นิยมเลี้ยงแบบกระชังหมุนเวียน เนื่องจากไม่ต้องลงทุนมากในครั้งเดียว สามารถหาเงินทุนหมุนเวียนได้ทัน มีผลผลิตและรายได้สม่ำเสมอ โดยเฉลี่ยจำนวน 3 กระชังต่อรุ่นต่อราย แต่ละรุ่นจะห่างกันประมาณ 30 วัน สำหรับการให้อาหารปลา อาหารปลาเล็กเฉลี่ย

4.81 ถูต่อกระชัง ราคาเฉลี่ยถูละ 376 บาท หรือกิโลกรัมละ 18.80 บาท อาหารปลาใหญ่เฉลี่ย 74 ถูต่อกระชัง ราคาเฉลี่ยถูละ 368.77 หรือกิโลกรัม 18.45 บาท ปลาเล็กนิยมให้อาหาร 3 ครั้งต่อวัน ปลาใหญ่ 2 ครั้งต่อวัน เวลาที่ปลากินอาหารมากที่สุด คือ เวลาเช้าและเย็น

ด้านการตลาดพบว่าผู้เลี้ยงจะทยอยจับปลาขายเรื่อย ๆ โดยคัดตามขนาดปลา ปลาส่วนใหญ่จะจับเอง ขนาดปลาที่จับขายประมาณ 0.8 – 1 กิโลกรัม เนื่องจากเป็นขนาดที่ตลาดต้องการ ส่วนใหญ่ไม่เคยและไม่คิดที่จะแปรรูปผลผลิต เนื่องจากยุ่งยาก ไม่มีเงินทุน ไม่มีตลาดรองรับ ส่วนใหญ่เคยสืบราคาปลาก่อนขาย โดยสืบจากพ่อค้าแม่ค้าในตลาดมากที่สุด การขายปลาส่วนใหญ่ผู้เลี้ยงไม่สามารถต่อรองราคาได้ เนื่องจากพ่อค้าที่มาจับซื้อจะกำหนดราคาเอง ซึ่งเป็นราคาค่อนข้างมาตรฐานในการซื้อปลาแต่ละราย ช่วงที่ราคาดีที่สุด คือ เดือนมกราคม และเดือนเมษายน ช่วงราคาปลาต่ำที่สุดคือ เดือนมิถุนายน – เดือนสิงหาคม ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่จะรับรู้แหล่งรับซื้อผลผลิตโดยรับรู้จากพ่อค้าแม่ค้าปลามากที่สุด การขายปลาจะนิยมขายบริเวณหน้ากระชัง มีเพียงส่วนน้อยที่นำปลาออกไปขายที่อื่น การขายปลาส่วนใหญ่จะขายในรูปของเงินสด โดยจ่ายเงินที่บริเวณหน้ากระชัง

ด้านต้นทุนและรายได้ต่อกระชัง พบว่า กระชังขนาด 5 เมตร × 5 เมตร × 2 เมตร อัตราการปล่อยปลาเฉลี่ย 1,873.81 ตัวต่อกระชัง ระยะเวลาการเลี้ยงเฉลี่ย 144 วัน ต้นทุนผันแปรทั้งหมดเท่ากับ 38,162.60 บาท ต่อกระชัง ต้นทุนคงที่ทั้งหมดเท่ากับ 765.34 บาทต่อกระชัง รวมต้นทุนทั้งหมดเท่ากับ 38,927.94 บาทต่อกระชัง ผลผลิตเฉลี่ยเท่ากับ 1,301.90 กก. ต่อกระชัง ราคาขายผลผลิตเท่ากับ 50,839.20 บาทต่อกระชัง รายได้เหนือต้นทุนผันแปรเท่ากับ 12,676.60 บาทต่อกระชัง กำไรสุทธิเท่ากับ 11,911.26 บาทต่อกระชัง

ปัญหาที่พบว่ามีระดับปัญหามากคือ ปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียน ปัญหาเกี่ยวกับราคาของอาหารปลาสูงเกินไป ปัญหาด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาในอ่างเก็บน้ำ ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนพ่อค้าที่เข้ามาจับซื้อมีจำนวนน้อยเกินไป ปัญหาการมีผู้มารับซื้อไม่เป็นเวลาและไม่สม่ำเสมอ ปัญหาความไม่แน่นอนของราคาปลานิล ปัญหาการถูกกดราคาจากผู้รับซื้อ

ข้อเสนอแนะในส่วนของรัฐบาล ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแลให้การส่งเสริมในด้านต่าง ๆ คือ ในด้านการผลิต ควรหาวิธีการลดต้นทุนการผลิต เช่น การสนับสนุนให้มีการผลิตอาหารปลาเอง การอนุบาลลูกปลาเอง เป็นต้น ในด้านการตลาด ควรหาแนวทางในการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายให้มากขึ้น พร้อมทั้งจัดให้มีการฝึกอบรม ศึกษาดูงานแก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของเกษตรกร ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและเพิ่มอำนาจการต่อรองในด้านต่าง ๆ และควรมีการควบคุมการเลี้ยงให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาการมีผลผลิตออกมาเกินความต้องการของตลาด

This self-study report entitled " *Management of Nile Tilapia Rearing in cages in Lamphatow Reservoir Amphoe Kangkro Changwat Chaiyaphum* " was aimed to study the general state of farmers who raise Nile Tilapia in cages in the way of production, marketing, production cost and income per a cage, and general problems in raising Nile Tilapia in cages. The data which were derived from this study was expected to be useful in developing more efficient ways of raising Nile Tilapia in cages for those in government, private section and others. The methodology was the collection of the data in all areas and the analysis of the data.

The results show that 90.48 per cent of Nile Tilapia raisers were male, aged 49.14 on average. 61.91 per cent were uneducated; they graduated from primary school. On average there were 3.96 people in one family. Raising the fish in cages did not need much time and effort. There was no need to ask permission to use the water container. Most of fish raisers had more than 3 years of experiences. The reason why they raised was due to government officers' suggestions that raising the fish would make huge profits. The source of knowledge in raising the fish came from fishery authorities and company officers. The number of baskets in the first year averaged 2.47 a person. In 2002 it averaged 9.09 a person, which means it increased by 6.62 a person.

In the way of production, it was found that Nile Tilapia raisers used one-layered cages made of bamboo which were cheap and convenient. The buoy was 200-litre iron box which was cheap and convenient. The cages size was 5 metres wide, 5 metres long, and 2 metres deep. Nile Tilapia was often transformed into another sex. Before put into the cages, a bag of fish would be soaked in water for 10-20 minutes. When there were illnesses and fish foes, the farmers would gave treatment by themselves because they were experienced. Before used to raise the new generation of the fish, the cages would be left free for 5-8 days. The farmers reused the cages. Because they did not invest a lot of money at one time, they could find circulating capital in time, raised fish and earned money in a consistent way. On average 3 cages were used for a generation per a farmer. One generation lasted about 30 days. The food for small fish averaged 4.81 bags per a cage. One bag cost 376 Baht or 18.80 Baht a

kilogram. The food for big fish averaged 74 bags per a cage. One bag cost 368.77 Baht or 18.45 Baht a kilogram. Small fish had 3 meals a day; large fish 2 meals. Fish preferred to eat in the morning and in the evening.

In the way of marketing, it was found that the farmers could sell fish at any time they wanted by categorising the fish weight. Most of them were caught by the farmers themselves. The wanted fish weight was 0.8-1 kilogram. Most of the farmers did not think of processing the fish because it was difficult, there was no capital and there was no market. Most of them had asked the fish price from sellers in the market before selling. However, the farmers could not make a bargain because the merchants would set the standard price for them. The time of the highest price was January and April. The time of the lowest price was from June to August. The farmers knew by fish sellers where to sell fish. Usually, they sold fish in front of the cages. Only a little of them went elsewhere to sell. They sold fish in cash in front of the cages.

In the way of production cost and income per a cage, it was found that the cages size was 5 x 5 x 2 metres. The number of fish per a cage averaged 1873.81. The period of raising the fish was 144 days. The varying production cost was 38,162.60 Baht in total per a cage. The stable production cost was 765.34 Baht in total per a cage. The sum total was 38,927.94 Baht per a cage. The production averaged 1,301.90 kilograms per a cage. The sale price in total was 50,839.20 Baht per a cage. The income was 12,676.60 Baht more than the varying production cost. The net profit was 11,911.26 Baht per a cage.

The problems often found were the lack of circulating capital, the high price of fish food, the law about raising fish in a water container, the small number of fish merchants, the tardy fish merchants, the varying price of the fish, and the price that was set beforehand by fish merchants.

Suggestions: For the government section, the related departments should look after and support in the way of production. They should find the way to reduce the production cost, for example, they support the farmers to produce fish food and nurse young fish by themselves. In the way of marketing, they should find the way to expand the market as well as hold a training and a tour of inspection regularly. For the farmers, they should gather together to strengthen and empower themselves in bargaining and they should control the amount of raising the fish in order not to exceed the demand of the market.